

KOÇ OKULU

BABA İŞLEVİ

**REHBERLİK ve PSİKOLOJİK DANIŞMA BÖLÜMÜ
VELİ BÜLTENİ**

KASIM, 2024

KOÇ OKULU, İLKOKUL

 Vehbi Koç Vakfı

Baba İşlevi

Anne babalık sorumlulukları bakımından, çocuğun hem fiziksel hem de duygusal ihtiyaçlarını karşılamayı içerir. Ebeveynler uygun fiziksel şartları sundukları gibi, ruhsal varlıklarıyla da çocuğun ruhsal işleyişine bir takım işlevler sunarak destek olurlar. İnsan türü gerek uzayan ebeveynlik süreçleri gerekse farklı ruhsal dinamikleri sebebiyle diğer türlerden farklı olarak yavrusuna çok daha karmaşık bağlarla bağlanır. Çocuğun ruhsal gelişimi söz konusu olduğunda, alan yazında annelik üzerine birçok bilgi mevcuttur. Ayrıca çocuk yetiştirmedeki tarihsel ve toplumsal bir bağlamdan kaynaklı olarak, araştırmalar annenin işlevlerine odaklanmış olsa da babanın çocuğun ruhsal dünyasındaki varlığı ve işlevleri de özellikle psikanalitik teoride kendine önemli bir yer edinmiştir. Bu noktada psikanaliz tarihinin de Freud'un babasının yasıyla başladığını söylemek anlamlı ve yerindedir; ancak psikanalitik teoriye göre baba olmak sadece çocuğun yaşamında bir varlık olarak bulunmak değil, aynı zamanda onun psikolojik gelişimine yön veren bir rehber olmaktır. Burada baba kavram ve işlevleri bakımından anne olmayanı, bir üçüncüyü temsil eder. Çocuğun hayatında çok kritik bir yeri olan bu "üçüncü" çocuğun dile, dış dünyaya ve topluma katılımında ve otoriteye olan uyumunda başlıca rolü üstlenmektedir. Elbette ki babanın bu açılımında annenin babayı nasıl çağırdığı ve nasıl ilişkiye dahil ettiği önemlidir. Baba, çocuğun dünyasında sevgi, güven ve sınırları temsil eden bir role sahiptir. Bu yazıda da ele alacağımız babanın işlevleri çocuğun ruhsal ve bedensel bütünlüğünde koruyucu, yönlendirici ve özgürleştirici bir yere sahiptir. Bu durumun önemini Freud (1930) "*Çocukluk döneminde, baba tarafından korunmaya yönelik ihtiyaçtan daha büyük bir ihtiyaç düşünemiyorum.*" diyerek ortaya koymaktadır.

Abelin'e (1975) göre “Baba, anne olmayan dünyanın ilk temsilcisidir. Yavrusu için büyüleyicidir ve görevi onu, annenin ötesinde insanları ve nesneleri içinde barındıran daha geniş bir dünyaya açmaktır. Eşine sunacağı duygusal destek ile annesel kaygıyı azaltarak, çocuğunu ayrışma ve bireyselleşme sürecine hazırlar.”
(Aktaran Pirinççi, L.N., 2024).

Baba İşlevi ve Annenin Rolü

Bu yazıda bahsedeceğimiz baba işlevi, çoğu zaman babanın simgesel işlevlerine bir göndermedir. Bu işlev babanın yanı sıra anne ya da öğretmen tarafından da yerine getirebilir. Hatta gerçek bir babanın yokluğu bile, baba işlevinin çocuğun ruhsal dünyasında bulunamayacağı anlamına gelmez. Annenin zihnindeki babanın varlığı çocuğun ruhsal sınırlarını destekleyen bir unsurdur ve illa babanın varlığına gerek yoktur. Bazen de babasal bir tasarıma gönderme yapılarak, baba işlevi dahil edilir (Zabcı, N. 2022).

Çocuğun anne karnındaki biyolojik gelişiminde, babanın rolü oldukça sınırlıdır; ancak kişinin birey olma sürecinde babanın ruhsal katkısı zaman içerisinde giderek artmıştır. Anne içgüdüsel olarak çocuk için uygun ortamı sağlarken baba, annenin baktığı yönde olan ve annenin sevgi ve destek aldığı kişi olarak oradadır. Bu durum da çocuğun annenin baktığı yöne bakarak, babayla yakınlık kurma arzusunu oluşturur. Bunun tersi de doğrudur. Çocuk da babayı anneye tanıttır, anne yeni oluşan babayla ilgili zihninde tasarımlar oluşturur; bazen de kendi babasıyla olan ilişkisine benzer bir ilişkinin oluşmasını düşlemler. Bu karmaşık bağlar arasında bazen işler yolunda gitmez ve anneler bir takım güçlüklerden kaynaklı babanın çocuğun ruhsal dünyasındaki önemini anlayamaz. Sahneye babayı davet etmekte zorluk yaşayabilir. Halbuki anne çocuk ikilisi için babanın varlığı çok önemli bir yere sahiptir (Zabcı, N. 2022vr Ertüzün, M.I. 2024).

Üçüncü Olarak Baba

Baba, anne olmayanın ilk temsilidir, anneden sonra ikinci bir ötekidir; bebeği dünya ile tanıştırandır. Baba işlevi doğası gereği anne ve çocuk ikili sistemindeki bir üçüncüdür. Baba bir üçüncü olarak çoğu zaman çok yakın ve her türlü ihtiyacın hızla karşılandığı cennetimsi bir düzende, çocuğu anneden ayırıştıran kişidir. Baba bu ayırıcı işlevi sayesinde çocuğu dış dünyaya tanıtır ve onu olası bütün ayrılıklara hazırlayarak başka ilişkilere yer açabilmesinin yolunu açar. Babanın ayırıcı işlevi yani anne çocuk ikilisine bir üçüncü olarak dahil olması sayesinde, annenin yönü zaman zaman çocuktan babaya dönebilmektedir. Bu sayede de çocukların tek başına kalma kapasitesi gelişmektedir. Çocuk sürekli olarak bir anne tarafından izlenmeyip, zaman zaman destek sürecinde aksamalar yaşadığında kendi iç dünyasına dönerek orada kalabilmeyi keşfedebilecektir. Baba anne-bebek ikilisinin hayatına bir dış dünya temsilcisi olarak girdiğinde, anneden ayırışmanın ve bireyselleşmenin önünü açmaktadır. Anne, çocuğa kendisiyle arasındaki bağı sunarken; baba, dış dünyadaki başka bağların kapısını aralayarak çocuğa hem kendi iç dünyasıyla hem de dışarıdaki başka dünyalarla bağ kurma şansı sunandır. Çocuğuna dış dünyayı sunan baba, aynı zamanda kültürü ve sosyal düzeni çocuğa tanıtandır (Zabcı,N. 2022).

Annenin baktığı yönde gördüğü ve söyleminin bir parçası olarak, anne tarafından çocuğun dünyasında varlığı desteklenen baba, anne tarafından alternatif bir konum ve disipline gönderme yapılmasıyla orada bir ilke temsili olarak var olmaktadır. Bebek ilk dünyaya geldiğinde duyuların ve izlenimlerin olduğu imgesel bir dünyanın içindedir. Bedensel duyuları ile bebeğin içinde bulunduğu fiziksel ihtiyaçların, anlık doyum arayışının ve iç içe geçmiş bir ikili sistemin bulunduğu bu dünya, çoğu zaman imgesel olana yaslanılan ve gerçeklikten uzak bir ortamdır. Baba ayırıştırmacı işlevi ile bu imgesel dünyanın üzerine simgeseli getirendir. Simgesel düzen toplumsal kuralların, dilin ve kültürel normların alanıdır. Baba "yasa koyucu" olarak simgesel düzlemde çocuğun bilinçdışı arzusunı sınırlandırır ve bu arzuyu dil yoluyla ifade etmesini sağlar. Baba tarafından simgesel olanın bebeğe tanıtılmasıyla dürtülerin bastırılması da kolaylaşır. Çocuk o cennetimsi dünyanın yanı sıra dünyanın gerçekleriyle yüzleşir ve bir nevi görünenden fazlasına dair dil ve düşünce sistemi geliştirir. Simgesel olanı bebeğin dünyasına getiren baba, aynı zamanda bir yokluk temsilidir. Bu anlamda baba anneyle bir çift olarak hareket eden bebeği bir nevi üçüncü konumuna yerleştirir, çocuk artık anne babanın çift ilişkisinin dışında olandır. Baba bunu yaparken anne tarafından her arzusu karşılanmaya çalışılan bebeğin arzularına da bir sınır getirir.

Anne imgesel dünyanın temsili gibidir. Bu anlamda anne bebeğin beden duyularını hisseden ve doyuran bir pozisyonudur. Bir nevi bedensel bir uzantı işlevi görür. Baba ise arzuya getirdiği yasakla simgesel olanı destekler. Her türlü bedensel duyumu imgesel düzlemde karşılanan bebek, babanın yasası ve ayırıcı işlevi sayesinde eyleme bir alternatif olarak düşünceyi sürece dahil eder. Cennetimsi bir dünya yaratılan anne-çocuk ikilisinin yönünü gerçek dünyaya, eksikliklerin olduğu bir evrene döndürerek çocuğun büyümesine önemli bir katkı yapar (Keser, V., 2024).

Babanın Yasa Temsili

Baba işlevlerinden bahsettiğimizde şüphesiz en önemli olanlardan biri babanın yasa koyucu işlevidir.

Babalık işlevi, bu süreçte çocuğun içsel ahlaki düzenini kurmasına, dürtülerini düzenlemesine ve toplumsal kuralları içselleştirmesine yardımcı olan kritik bir rol oynar. Baba ilkesi ilk başlarda tam doyum arayışında olan bebeğin dürtülerine bir sınır getirerek bastırmanın oluşmasını destekler. Bu sayede dürtünün bastırılması ve tam doyumdan vazgeçişle birlikte bebek ve ebeveyn arasında daha şefkate dayalı, ayakları yere basan bir ilişki başlayabilir. Çocuk doyum eksikliğiyle yüzleşerek olumsuzla dair bir kapasite geliştirir ki, bu kapasite olumsuzla, eksiğe ve ayrılığa tolere edebilme ile ilişkilidir (Keser, V.,2024).

Baba yasağın temsilcisi ya da dürtü kontrolünün eşlikçisi olarak sadece kısıtlayıcı bir konumda durmaz. Baba aynı zamanda çocuğuyla oyunlar oynayarak özgüvenle onu havaya fırlatıp omzuna koyarak, dürtülerin işlenebileceği ve güvenle yaşanabileceği alanı da açmaktadır. Bazen yıkıcı olabilen çocuksu dürtüler karşısında baba, aynı zamanda sağlam kalarak da bebeğin eylemlerini güvenle karşılar ve düzenler (Pirinççi, L.N., 2024).

Elbette babanın yasa koyucu işlevinin ön koşulu babanın kendisinin yasayı tanıyıp olmasına ilgilidir. Bu yasa toplumsal yasa, okulun ortaya koyduğu kurallar ya da dürtü kontrolünü düzenleyen yasaklar olabilir. Elbette ki babanın da kendisinin yasayı tanıyıp olması, büyük ölçüde kendi babasıyla olan ilişkisi ile ilgilidir. (Zabcı, N., 2024)

Özellikle 3-6 yaş arası dönemde, babanın yasa koyucu rolü önem kazanmaktadır. Çatışmanın yüksek olabileceği bu dönemde baba, çocuğun haz arayışına misillemeci ve yıkıcı olmadan sınır getirebilen bir konumda durmalıdır. Babanın getirdiği bu yasakla çocuk haz ilkesinden gerçeklik ilkesine geçiş yapar. Bu şekilde simgesel olanla yetinmeyi öğrenir. Babanın bu işlevi sayesinde çocuk, toplumsal yasanın da kabulüne geçiş yapmış olur. Babanın yasa işlevi ile özdeşim kurulması neticesinde çocukta üst benlik gelişimi desteklenmiş olur. Çocuk artık kendi dürtülerini kontrol altında tutmayı ve/veya düzenlemeyi öğrenir. Bu yapılandırıcı mekanizma sayesinde çocuk okul yasası ve toplumsal yasa gibi diğer düzenekleri de içsel dünyasının frenleri olarak kazanır. Baba, yasa temsili ile toplumsal düzene geçişi sağlaması ve üstbenliği desteklemesi aracılığıyla benliğin inşasına katkı sağlar. Özellikle okul öncesi ve okul çağında bu işlevin eksikliğini yaşayan çocuk dış dünyaya uyumda; okula, toplumsal ve sosyal düzene ayak uydurmakta zorlanabilir. Üst benliğin oluşumunu sağlayan en önemli ilke yasağın içselleştirilmesi ve babasal otoritenin kabulüdür (Zabcı,N. 2024; Ertüzün, M.I.,2024).

Baba İşlevi ve Okul

Babasal yasak sayesinde çocuğun saldırgan ve cinsel dürtüleri, haz ve doyum arayışı daha işlenebilir ve kontrol edilebilir bir hal alır. Bu da üst benlik oluşumu için kıymetlidir. Bu sınırlar net olmadığında çocuklar kendi yıkıcı dürtüleriyle ne yapacaklarını bilemezler ve bu dürtülerle baş başa kalma hali büyük bir kaygı yaratır. Bu durumda kalan çocuk kendi dürtülerini elinden geldiğince ketleyerek oldukça edilgen bir pozisyonda kalabilir ve dış dünyada var olmakta zorlanabilir. Bir diğer durumda ise dürtülerini kontrolsüzce dış dünyaya yansıtarak eyleme geçecek, dolayısıyla vurma ve itme gibi agresif davranışlar sıkça kendini gösterecektir. Babasal otoritenin eksikliğinde ortaya çıkabilen her iki durumda da çocuğun öğrenme süreci de kendi payına düşeni alacaktır. Dürtülerinden korktuğu için kendini ketleyen çocuk öğrenme için gerekli olan aktif süreçlerin de bir parçası olamadığından öğrenmede güçlük yaşayabilir. Diğer olasılıkta ise dürtülerine sınır getiremediği için bunu bedenselleştirerek eyleme döken çocuk sınıfta sakin kalmakta zorlanacak, aşırı hareketlilik gibi öğrenme süreçlerini zorlaştıran belirtilerle baş başa kalacaktır. Kısaca babanın çocuğun ruhsal dünyasına sınır getiren yasa koyuculuğu, çocuğun okul ve öğrenme süreçleriyle yakın bir ilişki içindedir. Babanın ayırıcı işlevinin eksikliği de yani anne-çocuk ikilisine dahil olmakta yaşadığı güçlük de okul ve öğrenme süreçlerini etkileyebilmektedir. Baba gerek kendi içsel çatışmalarından, gerekse annenin onu dahil etmede zorlanmasından dolayı bu ikili sistemin bir parçası olamadığında çocuk kendi içsel dünyasını anneden çekmekte, bireyselleşmekte ve yalnız kalmakta güçlük yaşayabilir. Bu gibi durumların sonucu olarak da ruhsal enerjisi babasal işlev eksikliğinden dolayı anneye aşırı odaklı kalan çocuk, zaman zaman tek başına yapılan öğrenme sürecini sürdürmekte ve zihnini evden okula taşımakta zorlanabilir (Zabcı, N., 2019).

Biliyoruz ki günümüz babaları biyolojik ve toplumsal sorumluluklarından çok daha fazlasını üstlenmektedir. Daha önce de bahsedildiği gibi yasanın temsili olmak, annenin eşlikçisi ve destekçisi olabilmek, sınırları çocuğun ruhsal dünyasına davet edebilmek oldukça yorucu sorumluluklardır. Hem yasanın temsili olmak, hem de kendi arzuları olan ve anne-çocuk ikilisinden gelen birçok arzunun yansıtıldığı birer nesne olan babaların üstlendikleri bu roller, biliyoruz ki çok yıpratıcı olabilmektedir. Güçlü bir içsel çatışmanın konağı olan değerli babalar, bu yüzdendir ki ruhsal zorluklarını çoğu zaman bedensel rahatsızlıklarla dışa vurmaktadırlar (Halifeoğlu, S., 2024).

Tüm bu zorlukların yanında baba olmak, hem başkalarını hem de kendini besleyen ve geliştiren bir deneyim olması bakımından çok kıymetlidir. Bir babanın iç dünyasını anlamak ve yaşadığı çatışmalarını görmek, bir annenin iç dünyasını anlamaya çalışmak ve desteklemek kadar önemlidir. Bu önemli sorumluluğu taşıırken bir yandan kendi değerinizin farkında olmanız ve çocuğunuzun hayatındaki vazgeçilmez konumunu doyasıya yaşammanız da çok önemlidir.

Desteğe ihtiyaç duyduğunuz durumlarda, bizlerle iletişime geçebileceğinizi hatırlatmak ister, sağlık ve esenlik dolu günler dileriz.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü
Koç Okulu, İlkokul

Kaynakça

- Ertüzün, M. I. (2024). Baba İşlevi. Psike İstanbul Psikanaliz Kitaplığı. 3. Baskı İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Freud, S. (1930). Civilization and its Discontents. The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume XXI (1927-1931): The Future of an Illusion, Civilization and its Discontents, and Other Works, 57-146
- Halifeoğlu, S.,(2024). Baba Kimdir?. Baba: Psikanaliz Yazıları. 48. Sayı. Yapı Kredi Yayınları.
- Keser, V., (2024). *Baba İşlevi*. Baba: Psikanaliz Yazıları. 48. Sayı. Yapı Kredi Yayınları.
- Öğrenme ve Bilinçdışı: Psikanaliz Defterleri-3 Çocuk ve Ergen Çalışmaları. (2020). Yapı Kredi Yayınları.
- Pirinççi, L.N., (2024).Preödüpal Baba. Baba: Psikanaliz Yazıları. 48. Sayı. Yapı Kredi Yayınları.
- Zabcı, N. (2024). Babalık İşlevi Kuram, Kültür ve Klinik. İdeal Kültür Yayıncılık.